

Position Paper

ten behoeve van het Rondetafelgesprek 10 Jaar VN-Verdrag Handicap op 15 juni 2026

Maureen Offermans

Ik ben een ervaringsdeskundige met onder meer een ernstige visuele beperking, autisme en niet-aangeboren hersenletsel. Ik loop dagelijks aan tegen veel ontoegankelijkheid (en daarmee onveiligheid) en zal daarvan hier enkele voorbeelden geven.

In general comment nummer 2 bij artikel 9 van het VN-verdrag Handicap staat dat het ontzeggen van toegang moet worden beschouwd als discriminatie.¹ Ontoegankelijkheid is dus discriminatie. Deze vorm van discriminatie is in Nederland alom aanwezig.

Gezondheid en wonen

Ik heb meerdere GGZ-diagnoses en mij wordt al jaren behandeling geweigerd door de GGZ vanwege het feit dat ik ook autisme heb. Ik ben niet de enige.² Te complex, te duur. Als visueel beperkte met autisme krijg ik alleen maar gespecialiseerde ambulante begeleiding voor de visuele beperking, want ook de Wmo voorziet niet in mensen met meerdere aandoeningen. In mijn gemeente wordt gewerkt met categorieën en meer dan een categorie levert kennelijk een systeemtilt op. Door dit soort zaken loop ik zeer veel levensletsel op.

Artikel 25 van het Verdrag rept over het recht op het genot van het hoogst haalbare niveau van gezondheid. In de praktijk wordt dit niet uitgevoerd. Een schrijnend voorbeeld: zorgverzekeraars weigeren vergoeding van een insulinepompsysteem dat de hoogste levenskwaliteit en gezondheid genereert voor mensen met diabetes 1. De verzekeraars gaan op de stoel van de arts zitten en gaan tegen medisch advies van behandelend artsen in.^{3 4} Zo worden van het closed loop-systeem niet alle onderdelen vergoed⁵, met desastreuze gevolgen voor de gezondheid, het welzijn en het functioneren van de diabetici die niet de financiële middelen hebben om de niet vergoede onderdelen voor eigen rekening aan te schaffen.

N.B. In de EU worden de betreffende onderdelen (en daarmee dus het closed loop-systeem) alleen in Nederland en Tsjechië niet voor de hele diabetes type 1 groep standaard vergoed.

Recent verstrekten Rotterdam en Amsterdam noodpakketten via de Voedselbank. Mensen die op medische gronden (zoals coeliakie) geen gebruik kunnen maken van de Voedselbank (omdat die bijvoorbeeld werkt met vaste voedselpakketten die niet voorzien in medische diëten) ontvangen daardoor vanwege hun beperking geen noodpakket van de gemeentes.

Aangepaste woningen voor mensen met andere beperkingen dan mobiliteitsgerelateerd zijn niet of nauwelijks te vinden. Als visueel beperkte heb ook ik een aangepaste woning nodig, maar het systeem voorziet er niet in. De noodzaak dat je vanwege je beperking meer woonruimte

¹ <https://nietsoveronzonderons.nl/toolkit-general-comments/>

² https://npo.nl/start/afspelen/radar_366

³ https://www.diabetesfonds.nl/uploads/2025-02/brief_aan_de_minister_van_vws_betreffende_vergoeding_rt-cgm_systemen.pdf

⁴ https://npo.nl/start/afspelen/radar_333

⁵ https://www.dvn.nl/jouw-belangen/vergoedingen/vergoeding-diabetestecnologie#heading_1

nodig hebt wordt niet begrepen of erkend. Er wordt ten onrechte alleen gekeken naar leeftijd, inkomen en aantal personen in een huishouden. Voor de hand ligt dat de overheid – totdat zijzelf de wooncrisis heeft opgelost – mensen met een beperking van alle leeftijden het recht geeft om ook op huurwoningen met het label 55+/65+ te mogen reageren indien deze woningen wél aan hun toegankelijkheidsbehoeftes (kunnen) voldoen.

Obstakels in het dagelijks leven

Afgelopen zomer was ik te zien in het programma Radar over festivaltoegankelijkheid voor visueel beperkten.⁶ Deze zomer probeer ik drie festivals te bezoeken. Na ruim vier maanden mailen is het met Bospop nu eindelijk geregeld. Met Zwarte Cross ben ik al vanaf maart bezig om mijn veiligheid en toegankelijkheid te regelen, maar er zijn nog geen afspraken. Spoorpark Live voegde mij in de meest recente mail sarcastisch toe “Helaas zijn er nog andere festivalgangers”, alsof ik ooit het tegendeel beweerd had. Dat festival gaf eerder aan nul ervaring te hebben met visueel beperkte bezoekers. Ik begrijp inmiddels waarom dat zo is. Het festival heeft in de zeer moeizame communicatie vanaf maart zeer duidelijk gemaakt dat wij niet welkom of veilig zijn.

Veel bedrijven en organisaties maken zich er qua toegankelijkheid met een Jantje van Leiden vanaf. Zo word ik als visueel beperkte met grote regelmaat verwezen naar rolstoelvoorzieningen. Alsof toegankelijkheid ‘one size fits all’ is en ik toekan met voorzieningen voor (meestal) ziende rolstoelgebruikers. Toegankelijkheid hoort mijns inziens dan ook een verplicht onderdeel te zijn van vergunningen. Het land zou (terecht!) te klein zijn als bijvoorbeeld een evenement de komst van vrouwen zou tegenhouden, maar wanneer het mensen met een beperking betreft wordt er ineens met hele andere maten gemeten. Noch het bedrijfsleven (= alle sectoren die geen overheid zijn), noch de overheid toont kennis van de wettelijke verplichtingen die inzake toegankelijkheid op hen rusten. Het besef dat toegankelijkheid geen gunst maar een recht is, is amper aanwezig. Toegankelijkheid wordt beschouwd als iets vrijblijvends.

Toegankelijke paskamers worden vaak gebruikt als opslag en toegankelijke toiletten fungeren vaak ook als verschoningsplek voor kinderen. Het zijn twee voorbeelden van toegankelijkheid die wel aanwezig, maar niet bruikbaar is. Daarnaast voldoen veel zogenaamd toegankelijke toiletten helemaal niet aan de daarvoor geldende normen. Zo ontbreekt in het ‘toegankelijke’ toilet in het IJssellandziekenhuis in Capelle aan den IJssel het veiligheidskoord. Waar is de controle?

In tegenstelling tot producten uit de winkel is er geen garantie op woningaanpassingen via de Wmo en krijgen de gebruikers geen enkel recht op reparatie. Dat moet allemaal uit eigen zak bekostigd worden door een groep mensen die over het geheel genomen verminderd draagkrachtig is. Het leidt tot stapeling van kosten en tot verspilling van materialen wanneer een vervangende woningaanpassing wel en een reparatie niet vergoed zou worden.

⁶ https://npo.nl/start/afspelen/radar_348

De openbare ruimte en het ‘openbaar’ vervoer

Bij werkzaamheden op straat, aan het openbaar vervoer en aan gebouwen wordt nauwelijks rekening gehouden met toegankelijkheid en veiligheid. Over zo’n kwestie loopt van mij inmiddels een zaak bij het College voor de Rechten van de Mens. Het College liet weten dat zij naar verwachting binnen 18 (!) maanden uitspraak doen.

Voor geleidelijnen is het kennelijk vrijheid blijheid qua uitvoering. Vermeende esthetiek krijgt voorrang boven veiligheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid, terwijl toegankelijkheid natuurlijk wonderschoon is. Kapotte geleidelijnen worden zelden gerepareerd. Het blokkeren van geleidelijnen staat niet als overtreding in Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV 1990), maar wordt overgelaten aan de APV. Sommige gemeentes hebben zelfs helemaal geen regels. Er is daardoor een lokale willekeur in regels, handhaving en ontoegankelijkheidsbestrijding. Ook de blokkering van geleidelijnen hoort natuurlijk (met boete!) in RVV 1990.

Het openbaar vervoer is ontoegankelijk⁷. Informatie wordt vrijwel uitsluitend visueel aangeboden, stationstoegankelijkheid schiet tekort en niet zelden liggen redelijk toegankelijke stations in volkomen ontoegankelijke stationsomgevingen. NS gooit alles over de schutting richting reisassistentie. Dit is in strijd met Artikel 3. Overheid: roep uw dochter tot de orde! Meer dan de helft van de bushaltes is ontoegankelijk voor visueel beperkten, maar met een toegankelijke halte in een ontoegankelijke, onveilige omgeving schieten wij ook niet veel op. Toegankelijkheid is totaaldenken.

Voertuigen blijven over de hele linie ontoegankelijk, zeker qua informatievoorziening. In lijn met artikel 20 van het Verdrag kan morgen nog landelijk ingevoerd worden dat vanuit alle OV-voertuigen die aan een halte/station staan het lijnnummer en de eindbestemming/ tussenstations omgeroepen wordt. De Amsterdamse Noord/Zuidlijn is een voortreffelijk voorbeeld van toegankelijke OV-communicatie.

Er zijn 398 actieve spoorstations in Nederland. Van slechts 12 stations is voor visueel beperkten een voelbare plattegrond beschikbaar. Het kost maar een paar Euro om (binnen een paar uur) zo’n voelbare plattegrond te produceren.

Er wordt nog steeds shared space aangelegd terwijl allang bekend is dat dit gevaarlijk is voor mensen met een beperking, waaronder visueel beperkten. Een gebied waarin geen enkel tactiel herkenningspunt aanwezig is, is niet navigeerbaar voor visueel beperkten, nog afgezien van het overige verkeer dat overal vandaan kan komen.^{8 9}

Voetgangersstoplichten worden nog steeds niet standaard voorzien van een rateltikker, die ervoor zorgt dat visueel beperkten veilig kunnen oversteken. Veilig kunnen oversteken is nu een recht dat uitsluitend aan ziende voetgangers wordt verleend. Er zijn inmiddels wel aftelstoplichten voor fietsers en automobilisten, maar dat is een kwestie van gemak, van doorstroming. Waarom zijn er wel dat soort ‘fun’stoplichten en is er geen verplichte toegankelijkheid en veiligheid?

⁷ <https://www.oogvereniging.nl/nieuws/position-paper-over-toegankelijk-openbaar-vervoer>

⁸ https://www.voetgangersbeweging.nl/images/downloads/shared_space.pdf

⁹ <https://kennisoverzien.nl/kennis/standpunt-shared-space-het-kan-maar-niet-overal>

Stoplichten kunnen snel en eenvoudig omgebouwd worden naar een standaard mét rateltikker en nieuw plaatsen van stoplichten zonder rateltikker zou vanwege ontoegankelijkheid en onveiligheid verboden moeten worden.

Ik heb recent een gemeente moeten contacteren omdat ik een zeer drukke weg moest oversteken en nergens te vinden was of op die locatie rateltickers aanwezig waren.

Mensen zonder beperking hoeven al die extra inspanningen niet te leveren. Van mensen met een beperking wordt het volkomen normaal gevonden worden dat wij onze tijd en energie wel in dit soort dingen stoppen.

Parkeren met een Europese Gehandicaptenparkeerkaart (GPK) wordt door de (ontoegankelijke) digitalisering steeds moeilijker gemaakt. Zo is Eindhoven een van de gemeentes die nu werkt met een ontoegankelijke app¹⁰. Behalve ontoegankelijkheid levert die app ook problemen op voor mensen die een GPK voor passagier hebben, voor mensen zonder vaste auto en voor alleenstaanden die geen auto op hun naam/adres geregistreerd hebben staan. Er zijn bijna net zoveel alleenstaanden als gezinnen in Nederland, maar er is nul beleid voor alleenstaanden. De gemeente Delft maakt het voor GPK-houders die niet uit Delft komen zo moeilijk mogelijk met een aparte vergunning die vooraf aangevraagd moet worden, eventueel nog voorzien van een dag-ontheffing.¹¹

Digiontoegankelijkheid

Op 20 maart 2024 sprak ik ook in het Rondetafelgesprek VN-Verdrag Handicap. Ik heb toen het feit benoemd dat geen van de partijen in de Tweede Kamer beschikte over een website die toegankelijk is. Op het moment van schrijven zijn alle partij-websites nog steeds ontoegankelijk en worden mensen met een beperking nog steeds uitgesloten op beperking.

In aanvulling op de position papers van de Oogvereniging¹² en Ieder(in)¹³ ten behoeve van het Rondetafelgesprek Digitale toegankelijkheid van 11 juni 2026: er zijn maar vier provincies met een toegankelijke website. Veiligheidsregio's, ombudsmannen, metropoolregio's, waterschappen: nul. Universiteiten en hogescholen (in het Register): nul. Politie, brandweer, het Koninklijk Huis: ontoegankelijk. 90% van de gemeentes is ontoegankelijk¹⁴ en 61% van de grootste webwinkels.¹⁵ De Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) is digitaal ontoegankelijk, net zoals de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme.

Heel veel de genoemde zaken zouden binnen afzienbare tijd opgelost of verbeterd kunnen worden. Maar ook na 10 jaar VN-Verdrag Handicap loop ik tegen een muur op. Het kan wel, maar het wordt niet gedaan.

¹⁰ <https://www.eindhoven.nl/stad-en-wonen/stad/parkeren/gehandicaptenparkeren/gehandicaptenparkeerkaart>

¹¹ <https://parkerendelft.com/parkeren/gehandicapten/>

¹² <https://www.oogvereniging.nl/nieuws/digitale-toegankelijkheid-geen-luxe-maar-basisvoorwaarde/>

¹³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2026Z11372&did=2026D25844>

¹⁴ <https://www.digimonitor.nl/gemeenten/gemeente-waar-sta-je/>

¹⁵ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-klant-met-beperking-kan-bij-merendeel-grote-webwinkels-niet-terecht>